

Fotoğraf

Ebru Bilun Akyıldız - Murat Dirican - Kuyaş Örs

Bir Fotoğraf Yarışmasının Ardından...

Bilim ve Teknik Dergisi'nin düzenlediği "Yaşayan Bilim ve Teknik" fotoğraf yarışması ve sergisini geride bıraktık. Yoğun geçen bu dönemin çeşitli aşamalarına katılan jüri üyesi ve fotoğraf sanatçısı Tuğrul Çakar'la bu sürecin ayrıntılarını konuştuk.

Bilim ve Teknik Dergisi: Öncelikle katılımcıların yarışma konusuna yaklaşımlarını nasıl buldunuz? Siz de katılıyor olsaydınız, nasıl bir fotoğraf gönderirdiniz?

Tuğrul Çakar: Fotoğraf yarışmalarında duyuruların yapıldığı tarih ile sonuçlandırma tarihi arasındaki zaman çok önemli. Yarışmacının verilen konuyu özümsemesi, üzerinde düşünebilmesi, vardığı sonuç üzerinde çalışabilmesi için elbette zaman gerekli. Ancak böyle olabilsen sağlıklı, akılda kalır nitelikte fotoğrafların yarışmalara aktarılması sağlanabilir. Bilim ve Teknik Dergisi'nin açtığı, Yaşayan Bilim ve Teknik konulu fotoğraf yarışması, tarihlendirme açısından uygun bir takvime sahipti. Sonuçlandırma tarihinin bir ay daha uzatılmış olmasına rağmen, gelen fotoğraflar, düşündüklerime, beklentilerime uygun bulunduğumu ne yazık ki söyleyemem. İlk bakışta belki biraz karmaşık, çözümü zor görünse de, verilen konu kanıma, üzerinde sınırsız düşünce çoğaltımına, tasarıma, yorumu son derece açık bir konu idi. Ama "bilim" ve "teknik" kelimelerine bu denli takılmak, bir anlamda ürkmek neden diye düşündüğümde yanıt bulamıyorum. Yarışmalarda konuyu belirten bir iki kelimeye ve varsa alt başlıklara bakarak sonuca gitmek güçtür. Oysa bilim ve teknik kelimelerinin, bir üçüncü kelime ile (insan) kopanlamaz bağları, bu iki olgunun insan yaşamına, insan düşüncesine getirdiği biçimler, etkilemeler, çelişkiler göz önüne alınabilseydi, görülebilirdi ki, olabildiğince açık, adeta sınırlandırılmamış bir konu vardı yarışmada. Konuyu açıkça görüntülemek yerine, önce bir düşünce süzgecinden geçirmek, yorumlamak anlatım ağırlığı kazandırmak gerekirdi. Bu izi taşıyan fotoğraflar yoktu demek istemiyorum. Ancak azdı, yetersizdi.

Gözlerinizin önüne dev bir lokomotifin, ürktüğü sesler içinde çekip götürdüğü bir tren görüntüsü getirin. Bu yalnızca bir tren görüntüsü müdür? Bu fotoğrafın sizi alıp yola, yolculuğa, özleme, kucaklaşmaya, sevdaya, uzağa, acıya, bilinmeye, düne, yarına, doğaya, ayrılığa, korkuya, güvene, müziğe, banşa, götürmesi bu kadar zor mudur? Değilse eğer, örneğin, şartnamedeki doğa sözcüğünün kolay anlaşılabilirliğinin, birçok fotoğrafçıyı arşivlerindeki çiçek görüntülerine taşıyivermesi ne kadar doğru olabilir? Ne yazık çoğunlukla böyle yapılmıştı. Kolay olan denenmişti.

Kuşkusuz hiçbir yarışma şartnamesi, yarışmacıya, şuradan yirmi metre yürül, sola dönüp dur demez. Dememelidir. Duygudur fotoğraf, sevgidir, dildir. Başkalarının çizdiği sınırlar içinde yaşamaz.

Benim nasıl bir fotoğraf gönderebileceğim sorusuna gelince, inanırım bunu pek düşünmedim. Ancak şartnameyi okuduğumda, insan ağırlıklı fotoğraf çalıştımdan mıdır nedir, gözlerimin önüne kendi mekanlarında, iç dünyalarında fotoğraflayabileceğim, sessiz, reklamsız, kararlı, belki mutsuz ama sanki adanmış bir ömrü çizilebilecek bilim insanlarımız geldi. Yarışmada ise, böylesi bir düşünmeden yola çıkmış fotoğraflar neredeyse yoktu. Nedeni bilmiyorum.

Düzenlenen yarışmaların katılım formlarına şöyle bir göz atıldığında, özellikle Ankara'daki fotoğraf yarışmalarının vazgeçilmez jüri üyelerinden biri olduğunuzu görüyoruz. Acaba bu yarışmalar sırasında fotoğrafları seçerken yaptığınız değerlendirmelerde nelere dikkat ediyorsunuz?

—Benim fotoğraf seçerken hiç vazgeçemediğim -elbette eleştirilebilir- bir saplantım var: fotoğrafın içinde fotoğrafçıyı aramak. Bir başka ifade

Kula Amca

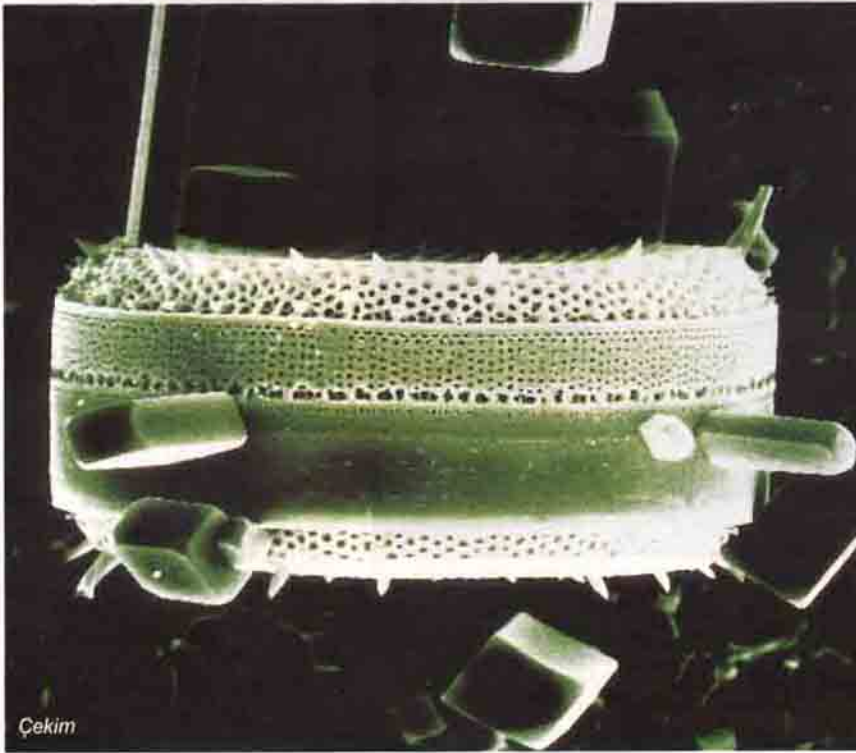
ile, fotoğrafta, fotoğrafçıya ait düşünce izlerine, bir üslup uğraşısına rastlayabilmek. Fotoğrafçı fotoğrafının içine kendisinden izler koyabilmeli. Fotoğraf ancak o zaman kolay olmaktan, yalnızca bir saptama olmaktan, yalnızca bir görüntü olmaktan, yalnızca bir belge olmaktan çıkabilir. Sizi alıp götürülebilir. Hiç kolay olmasa da, böyle olmalı diye düşünürüm hep. Eğer böyle olamıyorsa fotoğraf yalnızca gelişmiş teknolojinin iyi kullanımı ile yalnızca kalıyorsa, o zaman sanat kelimesini, fotoğraf kelimesinin biraz uzağına koymak gerekir. Eğer fotoğraf sanat ise, neden başka sanat dalları, bu kadar çok, bu kadar kolay ve bu kadar bilinçsizce sanatçı çoğaltmıyorlar? Gerçek fotoğraf sanatçısının titizlikle düşünmesi ve uygulaması gereken önemli bir görevi var. Kolaycılığın aşmak. Ancak o zaman fotoğraf, görsel sanat dalları içinde gerçek yerine ulaşabilir. Ve sanat kelimesi ile yan yana kalabilir.

Konumuz atletizm olmadığına göre, genel olarak sanat ürünlerinin, özel olarak fotoğrafın yarıştırılması, başka bir deyişle "Bu fotoğraf iyi, şu fotoğraf kötü" ya da "En iyi fotoğraf bu" denilip fotoğrafların sıralandırılması sizce garip bir durum oluşturuyor mu? Ve siz fotoğraf seçerken bu anlamda bir rahatsızlık duymuyor musunuz?

—Yanıtlamak güç. Sanat ürünü yarışmaz elbette. Yarışmalıdır. Aksini söylemek doğru olmaz. Bir çelişki gibi görülebilecek de olsa, ben yine de fotoğraf yarışmalarına karşı olamıyorum. Üretmek güzeldir. Ve insanların ürettiklerini diğer insanlarla paylaşmak istemeleri doğaldır. Yarışmalarda asıl önemli olan sonuçlar ya da ödüller değildir. Ortaya çıkan sergidir. Hele hele yarışan fotoğraflar bir katalogta toplanıp kitaplıklara ulaşabiliyorsa, yani kalıcılığı sağlanabiliyorsa, o zaman foto-

Oluşum

Çekim

toğraf yarışmalarına bir eğitim etkinliği, bir öğreti gibi bakmak da mümkündür. Ödüller ise belki bu işin tadı tuzu olabilir. Eğer ödül, baş üstünde taşınmak yerine, fotoğrafçı için itici güç olabiliyorsa, neden olmasın, neden verilmesin?

Jüri çalışmalarının doğal sonucu olarak, bir fotoğrafı diğerinden daha iyi bulmak ve ilan etmek zaman zaman rahatsız edici olabilir. Ancak ortada bir fotoğraf yarışması var ise, birinin bunu yapması gerekir. Bir fotoğrafın diğerinden daha öne konulmasının çok da önemli olmadığını söylemişim. Hangi jüri üyesi, sizin fotoğrafınıza sizin kadar yakın olabilir, onu sizin kadar duyabilir, algılayabilir ya da sizin kadar iyi savunabilir? Benim tek seçici olduğumu varsayalım. Bugün elli fotoğraf arasın-

dan, ilk üçü seçebilirim. Aynı fotoğraflar arasından, ertesi gün bir seçim yapsam, inanın sonuç değişebilir. Nedeni çok basit. Çünkü ben insanım. Fotoğraf da, iki artı iki eşittir dört olmadığına ve seçici de seçim sırasında duygularını dışarıda bırakamayacağına göre, sonucun değişmesi son derece doğaldır. İşte o nedenle kazanmak ya da kaybetmek her şeyin sonlanması demek değildir. Kaybetmek yoktur. Bir uğraşının, bir üretimin içinde olabilmek, nasıl olur da kaybetmek olarak adlandırılabilir?...

Son olarak, fotoğraf sözcüğünün size çağrıştırdıkları nelerdir?

—Görebilmek... Sevgi... Yalnızlık... Zaman... Korku...

Konulu yarışmalarda, bir yapıtın "iyi fotoğraf" olması, ödüle değer bulunması için yeterli değildir; aynı zamanda yarışmanın konusuyla da uyumlu olması gereklidir. Başka bir deyişle, aslında birbirinden tamamen bağımsız, dolayısıyla da kimi durumlarda çelişkili sonuçlar ortaya çıkmasına yol açan iki ayrı ölçütten söz edilebilir: Fotoğrafın sanat değeri ve yarışmanın konusuna uyumu. Bu da, jüri üyeleri için zaten hiç de kolay olmayan, sanat yapıtının karşılaştırmalara dayanarak değerlendirilmesi sürecini daha da zorlu hale sokar. Yarışma katılımcılarından Cemal Ağacıkoğlu'nun "Kula Amca" adlı yapıtı, "iyi" bir fotoğraf olarak değerlendirilmesine karşın, jüri üyeleri, yapıtı yarışmanın konusuyla ilişkilendirmekte güçlük çekti. Bu fotoğraf, "Yaşayan Bilim Teknik" yarışması bağlamında ne anlam ifade edebilir? Öte yandan Attila Alkan'ın "Çekim" yapıtı, konunun içeriğiyle tam bir uyum sergilerken, yapıtın bir "fotoğraf" olarak taşıdığı değer tartışma konusu oldu. Yapıtta kullanılan tekniğin, fotoğrafı fotoğraf yapan, ışık, kontrast, renk gibi öğelerin kontrolüne ve iyi bir kompozisyona ne ölçüde olanak tanıdığı, dolayısıyla da yapıtın ne derece sanatçının istediği doğrultuda ortaya çıktığı, ne derece rastlantılarla şekillendiği soruları karan etkiledi. Aynı katılımcının "Oluşum" yapıtı ise, grafik bir nesne olarak kayda değer bulunurken, bir öncekinde olduğu gibi, bir "fotoğraf" olarak adlandırılıp adlandırılmayacağı önemli bir soruyu oluşturdu. Üç yapıt da sergilemeye değer bulundu.

...Ve Bir Sonraki

Yaşayan Bilim ve Teknik Fotoğraf Yarışması'nın ikincisini duyurmak istiyoruz.

Konu: Metal...

Peki neden bu konu seçildi? Kendi içinde sınırları ve sınırsızlığı olan bir konu aradık.

Konumuz sınırlı, çünkü aktif katılımcılar hedefliyoruz. Yarışma duyurusuyla karşılaşılıp, katılmaya karar vermiş amatör ve profesyonel fotoğrafçıların arşivleriyle yetinmeyip araştırma, düşünme ve yaratma sürecine girmelerini istiyoruz.

Konumuz aynı zamanda sınırsız da... Çünkü içinde soğuk, güçlü, tehditkâr, güvenilir, değerli gibi zengin kavramlar barındırırken, otomobilden fermuara, gülmeyen bir ninenin altın dişinden bozuk paraya, tanktan mücevhere, sayısız örneklerle karşımıza çıkabiliyor.

Kısaca, sizleri, fotoğrafı yaratmaya davet ediyoruz.

Siyah-beyaz baskı ve renkli saydam olmak üzere iki daldaki düzenlenecek yarışmaya ilişkin ayrıntılı bilgiyi, gelecek sayımızda verilecek olan şartnamede bulabilirsiniz.